

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2021 m. lapkričio 25 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Danguolės Bublienės, Andžej Maciejewski (pranešėjas) ir Gedimino Sagačio (kolegijos pirmininkas), teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal atsakovo E. A. kasacinį skundą dėl Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. gruodžio 15 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovės valstybės įmonės Registrų centro ieškinį atsakovams E. A. ir P. Š. (P. Š.) dėl skolos priteisimo.

Teisėjų kolegija

nustatė:

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiama dėl materialiosios teisės normų, reglamentuojančių solidariai atsakingų asmenų tarpusavio atgėžtinius reikalavimus, vienam iš šių asmenų įvykdžius visą prievolę, aiškinimo ir taikymo.
2. Ieškovė
VĮ Registrų centras kreipėsi į teismą, prašydamą jai priteisti iš atsakovo E. A. 299 057,27 Eur skolos ir 5 proc. dydžio palūkanas už priteistą sumą nuo bylos iškėlimo teisme iki teismo sprendimo visiško įvykdymo; iš atsakovo P. Š. 299 057,27 Eur skolos ir 5 proc. dydžio palūkanas už priteistą sumą nuo bylos iškėlimo teisme iki teismo sprendimo visiško įvykdymo; iš abiejų atsakovų bylinėjimosi išlaidų atlyginimą.
3. Ieškovė nurodė, kad, vykdydama Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. spalio 30 d. nutartį civilinėje byloje [Nr. e3K-7-143-684/2018](#) bei Vilniaus apygardos teismo 2019 m. balandžio 10 d. preliminarų sprendimą civilinėje byloje [Nr. e2-3060-431/2019](#), sumokėjo UAB „Midas Marketing“ visas sumas, kurios buvo priteistos minėtais procesiniais teismų sprendimais solidariai iš jos (VĮ Registrų centro), E. A. ir P. Š., todėl pagal Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – [CK](#)) 6.9 straipsnio 1 dalį turi teisę regresu tvarka reikalauti iš kitų bendraskolių lygiomis dalimis to, ką ji įvykdė, atskaicius jai tenkančią dalį.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

4. Vilniaus apygardos teismas 2020 m. sausio 30 d. sprendimu ieškinį tenkino – ieškovei priteisė iš kiekvieno atsakovo po 299 057,27 Eur skolos, 5 proc. dydžio procesines palūkanas ir 2730,50 Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimą.
5. Teismas konstatavo, kad ieškovės reikalavimai pagrįsti ir tenkintini dėl šių esminių priežasčių. Pirmą, tarp šalių nėra ginčo, kad ieškovė sumokėjo visas sumas, kurias Lietuvos Aukščiausiasis Teismas ir Vilniaus apygardos teismas priteisė iš ieškovės ir atsakovų. Antra, ieškovė, viena įvykdžiusi solidariąją prievolę, remiantis [CK 6.9 straipsnio](#) 1 dalies ir 6.114 straipsnio 1 dalies nuostatomis, perėmė kreditoriaus teises ir teisę reikšti atgėžtinius reikalavimus kitiems solidariesiems bendraskoliams – atsakovams E. A. ir P. Š..
6. Teismas, išanalizavęs atsakovo E. A. argumentus, kad visų trijų skolininkų (bylos šalių) prievolės dalys nėra lygios, juos atmetė kaip nepagrįstus.
7. Teismas rėmėsi minėta įsiteisėjusia Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. spalio 30 d. nutartimi civilinėje byloje [Nr. e3K-7-143-684/2018](#), kurioje dalyvavo ir nagrinėjamoje byloje dalyvaujantys asmenys (ieškovė ir atsakovai), ir nusprendė, kad nutartyje nustatytų aplinkybių nereikia įrodinėti iš naujo (Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – [CPK](#)) 182 straipsnio 2 punktas). Minėtoje nutartyje nustatyta, kad tiek ieškovė VĮ Registrų centras, tiek atsakovas E. A. atliko kaltus neteisėtus veiksmus, kurie sukėlė UAB „Midas Marketing“ žalingus padarinius (sukūrė sąlygas tokiems padariniams atsirasti). Dėl atsakovo P. Š. kaltų neteisėtų veiksmų fakto teismui abejonių nekilo, nes jie patvirtinti įsiteisėjusiu Vilniaus miesto 1-ojo apylinkės teismo (dabar Vilniaus miesto apylinkės teismas) 2010 m. liepos 9 d. nuosprendžiu baudžiamojoje byloje [Nr. 1-86-276/2010](#).
8. Teismas nustatė, kad 2018 m. spalio 30 d. nutartyje Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus išplėstinė teisėjų kolegija konstatavo, jog žala UAB „Midas Marketing“ atsirado dėl kelių atskirų, tačiau viena nuo kitos priklausomų priežasčių. Be VĮ Registrų centro kaltų neteisėtų veiksmų nebūtų buvę galimybės nusikalstamą veiką vykdančiams asmenims kreiptis į E. A. dėl žemės sklypo perdavimo sandorio įdarymo (nes jie neturėjo tam reikalingų duomenų), o be pastarojo asmens kaltų neteisėtų veiksmų nebūtų buvę galimybės šio žemės sklypo įteisinti P. Š. vardu. Išplėstinė teisėjų kolegija nusprendė, kad yra pagrindas konstatuoti žalos nedalomumą bei veiksmų bendrumą objektyviaja prasme, nes kiekvienas iš pažeidėjų – VĮ Registrų centras, notaras E. A. ir nusikalstamą veiką įvykdę asmenys – prisidėjo prie žalos atsiradimo iš esmės, be jų žala (visa apimtimi) apskritai nebūtų atsiradusi. Išplėstinė teisėjų kolegija minėtoje nutartyje taip pat nurodė, kad žala būtų dali ir dalinė atsakomybė bendrininkams būtų taikoma, jei dėl asmens veiksmų ar neveikimo jau padaryta žala tik padidėtų ir tas padidėjimas galėtų būti atribotas nuo paminės žalos. Tokiu atveju būtų galima konkrečią žalą dali priskirti konkrečiam pažeidėjui (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. birželio 15 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-235-1075/2018). Tačiau išnagrinėtos civilinės bylos [Nr. e3K-7-143-](#)

[684/2018](#) atveju, nors VI Registrų centro ir E. A. veiksmus su UAB „Midas Marketing“ atsiradusia žala siejo netiesioginis priežastinis ryšys, VI Registrų centro ir E. A. kalti neteisėti veiksmai, kuriais padaryta žala, yra susiję apskritai su visos žalos, o ne tik su tam tikros jos dalies, atsiradimu.

9. Įvertinęs nurodytas aplinkybes ir jas pagrindžiančius įrodymus, teismas konstatavo, kad bylos šalių atsakomybė ne tik yra solidari kreditorės atžvilgiu, bet ir yra lygi, sprendžiant jų (solidariųjų skolininkų) tarpusavio prievolės atlyginimo klausimą.
10. Teismas taip pat nurodė, kad Lietuvos Aukščiausiasis Teismas 2018 m. spalio 30 d. nutartimi Lietuvos apeliacinio teismo 2017 m. liepos 13 d. sprendimą pakeitė iš esmės, pripažindamas, jog konstatuoti skolininkų (VI Registrų centro ir E. A.) kalti neteisėti veiksmai ir jie nustatyti teisingai bei pagrįstai, tačiau skolininkų prievolė yra solidarioji, o ne dalinė, nes yra pagrindas konstatuoti objektyvų bendrininkavimą (žr. šios nutarties 8 punktą).
11. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, išnagrinėjusi civilinę bylą pagal atsakovo E. A. apeliacinį skundą, 2020 m. gruodžio 15 d. nutartimi Vilniaus apygardos teismo 2020 m. sausio 30 d. sprendimą paliko nepakeistą, priteisė valstybės naudai iš atsakovo E. A. 2481 Eur žyminio mokesčio.
12. Teisėjų kolegija, viena vertus, sutiko su atsakovu E. A., kad aplinkybė, jog ginčo šalių atsakomybė yra solidari kreditorės atžvilgiu, savaime nereiškia, kad bendraskolių šios solidariosios prievolės dalys yra lygios. Kita vertus, nagrinėjamu atveju sprendžiant dėl solidariojo skolininko, įvykdžiusio prievolę, atgręžtinio reikalavimo apimtį, turi būti vadovaujama kasacinio teismo civilinėje byloje [Nr. e3K-7-143-684/2018](#) nustatytais faktais, kurie, kaip teisingai nustatė pirmosios instancijos teismas, yra prejudiciniai.
13. Byloje dėl žalos atlyginimo kasacinio teismo išplėstinė teisėjų kolegija vertino tiek žalos (ne)dalomumą, tiek ir bendraskolių veiksmų bendrumą, t. y. tiek VI Registrų centro, tiek atsakovų kaltę bei atsakomybės laipsnį. Kasacinio teismo įsiteisėjusioje nutartyje konstatuoti faktai dėl žalos nedalomumo bei ieškovės ir atsakovų neteisėtų veiksmų bendrumo, kuriais jie prisidėjo prie žalos atsiradimo iš esmės, nes be jų žala (visa apimtimi) apskritai nebūtų atsiradusi, yra prejudiciniai. Remiantis tuo, nėra teisinio pagrindo šiuos faktus nustatyti pakartotinai, kaip to siekia atsakovas E. A..
14. Kadangi atsakovas E. A. jokių aplinkybių, paneigiančių solidariosios prievolės lygių dalių prezumpciją, nenurodė (atsakovo nurodyti argumentai buvo išsamiai įvertinti ir analizuoti kasacinėje byloje [Nr. e3K-7-143-684/2018](#)), teisėjų kolegija konstatavo, kad pirmosios instancijos teismas pagrįstai nustatė, jog ieškovės ir atsakovų atsakomybė yra lygi, sprendžiant solidariųjų skolininkų tarpusavio prievolės atlyginimo klausimą.

III. Kasacinio skundo teisiniai argumentai ir atsiliepimo į jį teisiniai argumentai

15. Kasaciniu skundu atsakovas E. A. prašo pakeisti Vilniaus apygardos teismo 2020 m. sausio 30 d. sprendimą ir Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. gruodžio 15 d. nutartį: ieškovės ieškinį atsakovams dėl skolos priteisimo tenkinti iš dalies, sumažinant ieškovei iš atsakovo E. A. priteistiną skolą iki 44 858,59 Eur sumos, o iš atsakovo P. Š. ieškovei priteistiną skolą padidinant iki 538 303,09 Eur sumos; kitos ieškinio dalies reikalavimus atmesti; nurodyti, kad Vilniaus apygardos teismo 2020 m. sausio 30 d. sprendime nustatytos procesinės palūkanos skaičiuotinos už teismo sprendime nurodytą laikotarpį nuo pakeistų skolos sumų. Atsakovas E. A. kasaciniu skundu taip pat prašo priteisti jam bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:
 - 15.1. Teismai padarė teisės klaidą prilygindami ieškovės ir atsakovų (bendraskolių) neteisėtų veiksmų bendrumą bei žalos nedalomumą nukentėjusio asmens atžvilgiu ([CK 6.6 straipsnis](#)) bendraskolių tarpusavio prievolių dalių lygumui ([CK 6.9 straipsnis](#)); taip teismai [CK 6.6](#) straipsnyje, [6.279](#) straipsnio 1 dalyje įtvirtintą teisinį reguliavimą, kuris užtikrina nukentėjusio asmens intereso veiksmingai įgyvendinti teisę į žalos atlyginimą apsaugą, išplėtė bendraskolių tarpusavio santykiams ir atitinkamai netaikė šiems santykiams taikytino [CK 6.279 straipsnio 2](#) dalyje ir [6.280](#) straipsnio 2 dalyje nustatyto teisinio reguliavimo.
 - 15.2. Teismai nepagrįstai išplėtė Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. spalio 30 d. nutartyje civilinėje byloje [Nr. e3K-7-143-684/2018](#) nagrinėtų faktinių aplinkybių prejudicinę galią ([CPK 182 straipsnis](#)), netyrė faktinių aplinkybių, susijusių su bendraskolių kalte, taip pažeidė [CPK 176, 182 ir 185](#) straipsnių nuostatas, susijusias su įrodinėjimu ir įrodymų vertinimu, o tai nulėmė nepagrįstą ir neteisėtą sprendimų priėmimą.
 - 15.3. Teismai, nepaisydami [CK 6.279 straipsnio 2](#) dalies nuostatos, nevertino ir neatsižvelgė į tai, kad bendraskolių kaltė dėl neteisėtų veiksmų yra visiškai skirtingos formos ir laipsnio, todėl nepagrįstai asmens, padariusio nusikaltimą, asmens, padariusio neteisėtus veiksmus dėl didelio neatsargumo, ir asmens, kuris dėl neatsargių veiksmų prisidėjo prie žalos atsiradimo, atsakomybės dalys pripažintos lygiomis.
16. Atsiliepimu į atsakovo E. A. kasacinį skundą ieškovė prašo Vilniaus apygardos teismo 2020 m. sausio 30 d. sprendimą ir Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. gruodžio 15 d. nutartį palikti nepakeistus. Atsiliepimas į kasacinį skundą grindžiamas šiais argumentais:
 - 16.1. Nagrinėjamu atveju visi bendraskoliai turi atsakyti lygiomis dalimis; tokią išvadą suponuoja pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų nustatytos aplinkybės ir Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. spalio 30 d. nutartyje pateikti išaiškinimai.
 - 16.2. Ieškovės darbuotojų ar atsakovo P. Š. veiksmai ar neveikimas nešalina notaro atsakomybės, jo pareigos veikti atidžiai ir rūpestingai, siekiant tinkamai įgyvendinti vieną iš pagrindinių notarams keliamų tikslų – užtikrinti, kad civiliniuose teisiniuose santykiuose nebūtų neteisėtų sandorių ir dokumentų, todėl vertinti, kad atsakovo E. A. kaltės dalis sudaro 5 proc., yra nepagrįsta ir neteisėta.
 - 16.3. Teismai tinkamai įvertino visus šiai bylai reikšmingus įrodymus, visapusiškai, išsamiai ir objektyviai išnagrinėjo bylos aplinkybių visetą, tinkamai pritaikė aktualius teisės aktus bei teismų praktiką, taip pat, remdamiesi teisingumo ir protingumo kriterijais, priėmė pagrįstus sprendimus, kurių keisti nėra jokio teisinio pagrindo.
17. Atsakovas P. Š. atsiliepimo į kasacinį skundą nustatytais terminais nepateikė.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

18. Solidarioji civilinė atsakomybė atsiranda iš įstatymo, šalių susitarimu nustatytais atvejais arba prievolės dalykui esant nedaliam ([CK 6.6 straipsnio 1 dalis](#)). Pagal bendrą civilinės atsakomybės taisyklę skolininkų daugeto atveju prievolė yra dalinė ([CK 6.5 straipsnis](#)), bet deliktinės atsakomybės atveju nustatytos išimtys: [CK 6.6 straipsnio 3 dalis](#) bei [CK 6.279 straipsnio 1 dalis](#) įtvirtina solidariosios skolininkų pareigos prezumpciją, jeigu prievolė susijusi su kelių asmenų veiksmams padarytos žalos atlyginimu. Toks reguliavimas užtikrina nukentėjusio asmens intereso veiksmingai įgyvendinti teisę į žalos atlyginimą apsaugą. Atlyginęs kelių asmenų bendrai padarytą žalą asmuo turi teisę iš bendraskolių reikalauti žalos atlyginimo dalies, proporcingos kiekvieno jų kaltei, išskyrus atvejus, kai įstatymai nustato ką kita ([CK 6.279 straipsnio 2 dalis](#)).
19. Pagal [CK 6.6 straipsnio 4 dalį](#), jeigu skolininkų pareiga yra solidari, tai kreditorius turi teisę reikalauti, kad prievolę įvykdytų tiek visi ar keli skolininkai bendrai, tiek bet kuris iš jų skyrium, be to, tiek ją visą, tiek jos dalį. Kreditorius, kuriam solidariosios prievolės visiškai neįvykdė vienas iš skolininkų, turi teisę reikalauti, kad likusią prievolės dalį įvykdytų bet kuris iš kitų skolininkų arba visi jie bendrai ([CK 6.6 straipsnio 5 dalis](#)).
20. [CK 6.6 straipsnio 3](#) dalyje yra įtvirtinta bendroji taisyklė, kad solidarioji skolininkų pareiga preziumuojama, jeigu, be kita ko, prievolė susijusi su kelių asmenų veiksmams padarytos žalos atlyginimu. Žala kreditoriui kelių asmenų veiksmams gali būti padaroma, kai jie veikia kartu, tarpusavyje susitarę, tačiau gali būti padaroma ir kelių skolininkų veiksmams, kai jie veikia atskirai, tarpusavyje nederindami veiksmų ir vienas apie kitą netgi nežinodami, bet visi jie prisideda prie kreditoriaus konkrečios žalos patyrimo. [CK 6.6 straipsnio 3](#) dalyje įtvirtinta taisyklė konkretizuojama [CK 6.279 straipsnio 1](#) dalyje, kurioje nustatyta, jog bendrai padarę žalos asmenys nukentėjusiam asmeniui atsako solidariai.
21. Kasacinio teismo praktikoje pripažįstama, kad solidarioji atsakomybė taikoma, kai pagal neteisėtus veiksmus ir kilusią žalą saistančio priežastinio ryšio pobūdį nustatomas bendrininkavimas siaurąja prasme (bendrininkavimas plačiąja prasme apima visus skolininkų daugeto atvejus, įskaitant ir dalinės atsakomybės). Bendrininkavimo siaurąja prasme atvejai gali būti skirstomi į subjektyvųjį ir objektyvųjį bendrininkavimą. Subjektyvusis bendrininkavimas – tai atvejai, kai keli pažeidėjai veikia bendrai, t. y. turėdami bendrą ketinimą sukelti žalą. Objektyvusis bendrininkavimas – tai atvejai, kai žala atsiranda tik dėl kelių atskirų, pavienių priežasčių sąveikos, t. y. keli pažeidėjai veikia atskirai neturėdami bendro ketinimo sukelti žalą, vienas apie kito neteisėtus veiksmus dažniausiai nežinodami, tačiau žala atsiranda tik dėl to, kad kiekvieno jų veiksmas buvo būtinoji žalos atsiradimo priežastis. Objektyviojo bendrininkavimo atveju pažeidėjų veiksmų bendrumas nėra akivaizdžiai išreikštas. Jokio susitarimo sukelti žalą ar dalyvauti atliekant neteisėtus veiksmus nėra. Vis dėlto kiekvienas iš pažeidėjų prisideda prie žalos atsiradimo iš esmės – be jo žala (visa apimtimi) apskritai nebūtų atsiradusi (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. liepos 3 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-429-313/2015). Kadangi objektyviojo bendrininkavimo atveju kelios priežastys yra atskiros, tačiau priklausomos viena nuo kitos, tai atsižvelgiant į šią priklausomybę galima konstatuoti žalos nedalomumą bei veiksmų bendrumą objektyviaja prasme (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. kovo 3 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-7-144/2014; 2015 m. gruodžio 11 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-665-969/2015; 2016 m. kovo 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-132-695/2016, 24 punktas).
22. Kiekvienas solidariosios prievolės skolininkas turi ne dalį, o visą pareigą. Todėl kai prievolė solidarioji, kreditorius turi garantiją, kad vieno skolininko nemokumas neturės įtakos prievolės įvykdymui, nes tokiu atveju kreditorius turi teisę reikalauti prievolę vykdyti iš kito mokaus skolininko. Teisėjų kolegija pažymi, kad taip įstatymų leidėjas prioritetiškai gina kreditoriaus interesus, nes solidarioji prievolė yra žymiai palankesnė kreditoriui ir yra skirta jo didesnei galimybės gauti savo reikalavimo patenkinimą užtikrinti.
23. Tačiau teisėjų kolegija pažymi, kad bendraskolių prievolės kreditoriui solidarumas nereikšia, kad bendraskolius sieja tarpusavio solidarioji prievolė. Solidarumas sieja tik kreditorių ir skolininką, o įvykdyta solidarioji prievolė pasibaigia, todėl buvusius solidariusius skolininkus sieja jau ne solidarioji, o dalinė prievolė. Bendraskolių tarpusavio atgręžtiniai reikalavimai reglamentuojami [CK 6.9](#) straipsnyje. Pagal minėto straipsnio 1 dalį solidariąją pareigą įvykdęs skolininkas turi teisę regreso tvarka reikalauti iš visų bendraskolių lygionis dalimis to, ką jis įvykdė, atskaicius jam tenkančią dalį, jeigu ko kita nenustato įstatymai ar sutartis. Tai, ko vienas iš bendraskolių dėl savo nemokumo nesumoka solidariąją pareigą įvykdžiusiam skolininkui, turi padengti lygionis dalimis kiti bendraskoliai, išskyrus atvejus, kai jų skolos dalys nelygios.
24. Šioje [CK 6.9 straipsnio](#) normoje įtvirtintas bendrasis principas, kad solidariųjų skolininkų tarpusavio santykiai, kaip jau minėta pirmiau, grindžiami dalinės, o ne solidariosios prievolės principais. Be to, minėtoje normoje yra įtvirtinta prezumpcija, kad visų bendraskolių dalys yra lygios, išskyrus įstatymo ar sutarties nustatytas išimtis. Tai reiškia, kad minėta prezumpcija gali būti nugrižinama. Tokios prezumpcijos netaikymo atvejus pagal minėtą normą gali nustatyti ir įstatymas. Pavyzdžiui, to paties [CK 6.9 straipsnio 5](#) dalyje įtvirtinta minėtos taisyklės išimtis, kad jeigu prievolė atsirado išimtinai vieno iš bendraskolių interesais arba prievolė neįvykdyta tik dėl vieno iš skolininkų kaltės, tai toks skolininkas atsako kitiems bendraskoliams už visą skolą.
25. Minėtos [CK 6.9 straipsnio 1](#) dalyje nustatytos bendraskolių lygių dalių prezumpcijos išimtis taip pat yra įtvirtinta ir [CK 6.279 straipsnio 2](#) dalyje, nurodant, jog, nustatant solidariai atsakingų asmenų tarpusavio reikalavimus, atsižvelgiama į kiekvieno iš jų kaltę, išskyrus atvejus, kai įstatymai nustato ką kita. [CK 6.280 straipsnio 2](#) dalyje įtvirtinta, jog atlyginęs kelių asmenų bendrai padarytą žalą asmuo turi teisę iš kiekvieno reikalauti jų išmokėto žalos atlyginimo dalies, proporcingos jų kaltei. Kai neįmanoma nustatyti kiekvieno iš žalą padariusių asmenų kaltės dydžio, laikoma, kad jie žalą turi atlyginti lygionis dalimis. Vertinant [CK 6.6, 6.9, 6.279 ir 6.280](#) straipsnių normas sistemškai, darytina išvada, kad kai skolininkų solidarioji pareiga kreditoriui pripažįstama pagal [CK 6.279](#) straipsnį, skolininkų tarpusavio atgręžtiniai reikalavimai turi būti taikomos [CK 6.279 straipsnio 2](#) dalies ir [6.280 straipsnio 2](#) dalies normos.
26. Teisėjų kolegija, remdamasi pirmiau aptartais motyvais, išaiškina, kad kai skolininkams solidarioji atsakomybė iš delikto teisinių santykių taikoma pagal [CK 6.6](#) ir [6.279](#) straipsnių normas, bendraskolių tarpusavio atgręžtiniai reikalavimai sprendžiami, atsižvelgiant į kiekvieno iš bendraskolių kaltę, jos formą, skolininko atliktų neteisėtų veiksmų pobūdį ir kitas skolininko kaltės dydžiui galinčias turėti reikšmes aplinkybes. Tik jeigu neįmanoma nustatyti kiekvieno iš žalą padariusių asmenų kaltės dydžio, laikoma, kad jie žalą turi atlyginti lygionis dalimis, t. y. tik tokiu atveju gali būti taikoma skolininkų lygių dalių prezumpcija.
27. Nagrinėjamoje byloje teismai, tenkindami ieškovės reikalavimą, rėmėsi [CK 6.9 straipsnio 1](#) dalyje įtvirtinta bendraskolių lygių dalių prezumpcija, visiškai nevertindami kiekvienos iš bylos šalių (ieškovės ir atsakovų) kaltės, lėmusios padarytą žalą. Todėl teisėjų kolegija konstatuoja, kad bylą nagrinėjant teismai netinkamai aiškino ir taikė solidariųjų skolininkų tarpusavio atgręžtinių reikalavimų tenkinimą reglamentuojančias teisės normas, dėl to galėjo neteisingai išspręsti bylą.

Dėl teismų nustatytų faktų kitoje civilinėje byloje prejudicialumo

28. Teismai nusprendė, kad Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. spalio 30 d. nutartyje išnagrinėtoje civilinėje byloje Nr. e3K-7-143-684/2018 nurodytos aplinkybės, kad tiek ieškovė, tiek atsakovai kalti dėl visos žalos padarymo kreditoriui UAB „Midas Marketing“, turi prejudicinę reikšmę nagrinėjamoje byloje sprendžiant dėl ieškovės atgręžtinio reikalavimo teisės į atsakovus ir jos apimtį.
29. Minėtoje Lietuvos Aukščiausiojo Teismo išnagrinėtoje civilinėje byloje (bylos Nr. e3K-7-143-684/2018) 2018 m. spalio 30 d. nutartyje, kurią bylą nagrinėjant teismai vertino kaip prejudicinę nagrinėjamai bylai, buvo konstatuoti ieškovės ir atsakovų neteisėti veiksmas dėl žalos

kreditorei UAB „Midas Marketing“ padarymo. Byloje nustatyta, kad nei VI Registrų centro, nei notaro E. A. neteisėti veiksmai nebuvo vienintelė žalos atsiradimo priežastis ir jų neteisėti veiksmai padaryti skirtingu laiku bei nežinant apie trečiųjų nusikalstamą veiką vykdžiusių asmenų tikslus ir ketinimus. Todėl išnagrinėtoje byloje konstatuotas objektyvus ieškovės ir atsakovų bendrininkavimas, nes žala atsirado nors ir dėl kelių atskirų, tačiau viena nuo kitos priklausomų priežasčių. Be VI Registrų centro kaltų neteisėtų veiksmų nebūtų buvę galimybės nusikalstamą veiką vykdantiems asmenims kreiptis į E. A. dėl žemės sklypo perleidimo sandorio sudarymo (nes jie neturėjo tam reikalingų duomenų), o be šio atsakovo kaltų neteisėtų veiksmų nebūtų buvę galimybės šio žemės sklypo įteisinti P. Š. vardui. Todėl buvo konstatuotas žalos nedalomumas bei veiksmų bendrumas objektyviaja prasme. Teismas konstatavo ieškovės ir atsakovų solidariąją atsakomybę, remdamasis [CK 6.279 straipsnio 1 dalimi](#).

30. Taigi, aptartoje civilinėje byloje nagrinėjimo dalyku buvo ieškovės ir atsakovų veiksmų (ne)teisėtumas kreditorės UAB „Midas Marketing“ atžvilgiu ir sprendta dėl jų civilinės atsakomybės kreditoriui pobūdžio, tačiau nebuvo sprendta dėl ieškovės ir atsakovų tarpusavio atgręžtinių reikalavimo ir dėl kiekvieno asmens – ieškovės ir atsakovų – kaltės vykdant tarpusavio atsiskaitymus.
31. Pagal [CPK 182 straipsnio 2](#) punkte įtvirtintą teisinį reguliavimą nereikia įrodinėti aplinkybių, nustatytų įsiteisėjusiu teismo sprendimu kitoje civilinėje ar administracinėje byloje, kurioje dalyvavo tie patys asmenys, išskyrus atvejus, kai teismo sprendimas sukelia teisinės pasekmės ir nedalyvaujantiems byloje asmenims (prejudiciniai faktai). Šia [CPK 182 straipsnio 2](#) punkte įtvirtinta taisyklė siekiama proceso ekonomiškumo, kad nebūtų pakartotinai tiriama tai, kas jau yra patikimai ir privalomai nustatyta teismo sprendimu. Šio reguliavimo tikslas, *inter alia* (be kita ko), yra užtikrinti teisinį stabilumą, įgyti teisių apsaugą. Europos Žmogaus Teisių Teismas (toliau – EŽTT) taip pat yra pasisakęs, kad teisė į teisingą bylos nagrinėjimą pagal Žmogaus Teisių pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 6 straipsnio 1 dalį, atsižvelgiant į teisėtumo ir teisinio tikrumo principus, apima reikalavimą, kad tais atvejais, kai teismai jau yra išsprendę ginčą, jų sprendimu neturėtų būti abejojama (EŽTT 2006 m. sausio 12 d. sprendimas byloje *Kehaya ir kiti prieš Bulgariją*, peticijų Nr. 47797/99, 68698/01, 61 punktas).
32. Kasacinis teismas, pasisakydamas dėl [CPK 182 straipsnio 2](#) punkto aiškinimo ir taikymo, yra suformulavęs tokias pagrindines taisykles: prejudiciniais faktais laikytinos kitoje byloje įsiteisėjusiu teismo sprendimu nustatytos aplinkybės; prejudicinių faktų galia tokios aplinkybės turi tik tuo atveju, kai abiejose bylose bet kokių procesinių statusų dalyvauja tie patys asmenys, išskyrus atvejus, kai teismo sprendimas sukelia teisinius padarinius ir nedalyvavusiems byloje asmenims; pirmesnėje civilinėje byloje nustatyti faktai pripažintini prejudiciniais tik tada, kai jie toje byloje buvo įrodinėjami dalykas ar bent jo dalis, svarbu, kad įrodinėjamas faktas būtų reikšmingas abiejose bylose (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. lapkričio 21 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-351-695/2019, 39 punktas; 2016 m. gegužės 20 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-288-611/2016, 63 punktas; 2015 m. gegužės 15 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-294-916/2015; kt.).
33. Viena iš sąlygų, leidžiančių konstatuoti prejudicinių faktų buvimą, yra nustatymas, kad aplinkybė, dėl kurios faktinės prejudicijos daromos išvados, buvo įrodinėjimo dalykas ar jo dalis anksčiau išnagrinėtoje byloje. Taigi vien tai, kad išnagrinėtoje byloje apie aplinkybę, dėl kurios faktinės prejudicijos daromos išvados, pasisakyta, tačiau ta aplinkybė nebuvo tos bylos nagrinėjimo dalykas ar jo dalis, savaime nesudaro pagrindo teigti, kad pagal [CPK 182 straipsnio 2](#) punktą atsiranda to fakto prejudicija. Svarstant, ar dėl konkretaus teismo sprendime paminėto fakto atsirado jo prejudicija, reikia įvertinti, koks tiksliai faktas ar aplinkybės buvo nustatomos teismo sprendimu, atsižvelgiant į nagrinėjamą ginčą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. lapkričio 3 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-377-695/2017, 31 punktas).
34. Kaip minėta šios nutarties 30 punkte, išnagrinėtoje civilinėje byloje, kuria bylą nagrinėję teismai vadovavosi kaip prejudicine nagrinėjamai bylai, nebuvo nagrinėjamos ir tiriamos aplinkybės, kiek ieškovė ir atsakovai kalti dėl žalos kreditoriui UAB „Midas Marketing“ padarymo [CK 6.279 straipsnio 2](#) dalies taikymo aspektu. Todėl, atsižvelgdama į šios nutarties 31–33 punktuose nurodytą [CPK 182 straipsnio 2](#) punkto aiškinimą, teisėjų kolegija nusprendžia, kad bylą nagrinėję teismai nepagrįstai konstatavo, kad išnagrinėtoje civilinėje byloje nustatytos aplinkybės dėl ieškovės ir atsakovų neteisėtų veiksmų kreditorės atžvilgiu yra pakankamos spresti dėl ieškovės ir atsakovų tarpusavio atgręžimo reikalavimo teisės apimtį. Tai, kad ieškovės ir atsakovų veiksmai lėmė kreditorės visos žalos patyrimą, nereikia, kad dėl to jie savaime visi vienodai kalti dėl kreditorės patirtos žalos, kadangi gali skirtis tiek jų neteisėtų veiksmų pobūdis, tiek kaltės forma ir apimtys.

Dėl bylos procesinės baigties

35. Apibendrinama nurodytus argumentus, teisėjų kolegija konstatuoja, kad bylą nagrinėję teismai netinkamai aiškino ir taikė [CPK 182 straipsnio 2](#) punkto, [CK 6.9 straipsnio](#) normas, nepagrįstai netaikė [CK 6.279 straipsnio 2](#) dalies normas. Dėl šių padarytų materialiosios ir proceso teisės normų pažeidimo teismai neteisėtai, neištyrę visų nagrinėjamam klausimui išspręsti reikšmingų aplinkybių ir nenustatę ieškovės ir atsakovų kaltės, nusprendė, jog ieškovė iš atsakovų turi teisę reikalauti lygiomis bylos šalių dalimis atlyginti jos kreditoriui išmokėtą žalos atlyginimą. Kadangi bylą nagrinėję teismai nenustatė visų nagrinėjamai bylai reikšmingų aplinkybių, tokiu būdu neatskleisdami bylos esmės, o kasacinis teismas pagal [CPK 353 straipsnio 1](#) dalį pasisako tik teisės klausimais ir yra saistomas pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų nustatytų aplinkybių, todėl Vilniaus apygardos teismo 2020 m. sausio 30 d. sprendimas ir Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. gruodžio 15 d. nutartis naikintini ir byla perduotina iš naujo nagrinėti Vilniaus apygardos teismui ([CPK 360 straipsnis](#)).

Dėl bylinėjimosi išlaidų

36. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų atrankos kolegija 2021 m. kovo 26 d. nutartimi atidėjo atsakovui E. A. 2881 Eur žyminio mokesčio už kasacinį skundą sumokėjimą iki kasacinio teismo nutarties priėmimo. Kasacinis teismas patyrė 2,92 Eur išlaidų, susijusių su procesinių dokumentų įteikimu (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. lapkričio 12 d. pažyma apie išlaidas, susijusias su procesinių dokumentų įteikimu).
37. Kasaciniam teismui nutarus perduoti bylą nagrinėti iš naujo pirmosios instancijos teismui, bylinėjimosi išlaidų (šios nutarties 36 punktas) atlyginimo klausimas paliktinas spresti šiam teismui ([CPK 96 straipsnis](#)).

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 5 punktu, 360 straipsniu ir 362 straipsnio 1 dalimi,

nutaria:

Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2020 m. gruodžio 15 d. nutartį ir Vilniaus apygardos teismo 2020 m. sausio 30 d. sprendimą panaikinti ir perduoti bylą iš naujo nagrinėti Vilniaus apygardos teismui.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai Danguolė Bublienė

Andžej Maciejevski

